

ASIGURAREA CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

Prof. Hădărău Dorina

Liceul Tehnologic „Liviu Rebreanu” Maieru

Conceptul de management are semnificații multiple și se folosește mult în practică și teorie. Ca activitate practică, se regăsește peste tot în societate, în toate domeniile și pe toate palierele societății. Activitatea de conducere care a apărut odată cu primele forme de organizare socială și s-a dezvoltat concomitent cu progresul material și spiritual al omenirii, constituie deci o componentă a oricărei activități colective; este un fenomen de mari dimensiuni, complex, a cărui necesitate obiectivă rezultă din însăși natura muncii sociale. Acest fenomen – managementul - dă naștere de fapt întregii dezvoltări economice și sociale.

Învățământul, ca domeniu prioritar al vieții sociale, ca „întreprindere” de lungă durată, de care depinde formarea celui mai important factor al națiunii-omul pregătit prin studii, forța de muncă și specialiștii - nu poate și nici nu trebuie să-și permită să aibă eșecuri. În acest sens, el are nevoie de o conducere competentă și eficientă. Conducerea competentă și eficientă a învățământului. Atât la nivelul sistemului, cât și la nivelul instituției de învățământ necesită fundamentarea ei științifică. La baza acestei fundamentări stă știința conducerii învățământului sau managementului educațional.

Unul dintre dezideratele permanente ale societății a fost acela al educației de calitate, astfel încât prin pregătirea generației tinere să se garanteze un viitor mai bun întregii comunități. Conceptul de calitate în educație este uneori înțeles ca excelare în efortul de a obține performanțe sau ca pregătire la cel mai înalt nivel într-un anumit domeniu de activitate. Alteori calitatea desemnează gradul de adecvare în raport cu orizontul de așteptare al beneficiarului (Mariana Dragomir, op.cit.,pag.24), sau pur și simplu, valoarea unei activități didactice, rezultate prin raportarea la anumite standarde sau prin comparația cu alte activități asemănătoare.

Din această perspectivă, managementul calității implică decizii prin care să se asigure un nivel de pregătire superior al elevilor, reușita acestora la examene,

iar în perspectivă integrarea lor profesională și socială. Mariana Dragomir susține că asigurarea calității activităților didactice „reflectă efortul conceptual, de realizare a obiectivelor generice (competențe academice, profesionale, modele de gândire, de comportament), în conformitate cu un sistem valoric (set de standarde care să permită măsurarea gradului de realizare a obiectivelor generice în raport cu așteptările beneficiarului), pentru a satisface cerințele beneficiarului” (M.Dragomir, 2003,pag.7-8).

Controlul calității activității didactice se poate realiza atât la nivelul elevului, cât și la nivelul cadrelor didactice. În mod normal, învățătorul care predă un anumit pachet de cunoștințe este și cel care verifică în ce măsură elevii au asimilat cunoștințele predate.

Se admite că numai învățătorul titular este pregătit într-o asemenea măsură încât Poate să aprecieze exact progresele pe care le înregistrează elevii în asimilarea fiecărei discipline.

Cercetările experimentale recente au scos în evidență faptul că învățătorul care evaluează elevii cărora tot el le-a predat are tendința să pună note mai mari decât merită și, de aceea, în locul evaluării tradiționale (internă, unde învățătorul care evaluează este același cu cel care a predat), se recomandă tot mai mult extinderea modalităților de evaluare externă, adică evaluarea să nu se facă de către învățătorul titular, care a predat cunoștințele ci de către un alt învățător sau de către un expert în evaluare.

Monitorizarea calității în educație se realizează pe baza unor indicatori manageriali cum ar fi:

- Eficiența didactică (care ar putea fi cuantificată prin rezultatele obținute la testări de către elevi);
- Ergonomicitate (consumul de timp și de resurse materiale);
- Eficacitate (ca relație între eficiență și economicitate);
- Afectivitatea, definită ca relația „dintre eficiența prevederilor și adecvarea lor la nevoile existente și incluse ale grupurilor de interese” (Mariana Dragomir, op.cit., pag.14).

Obiectivele cele mai precise sunt cele fixate la nivelul clasei de către învățători, cunoscute și sub denumirea de obiective operaționale. Într-adevăr, învățătorul are posibilitatea de a concepe relativ precis posibilitățile elevilor, de a înțelege cunoștințele pe care urmează să le predea sau deprinderile pe care pot să și le formeze elevii. Observațiile de eficiență sau de eficacitate sunt greu de întreprins, necesitând un timp îndelungat, iar din această cauză, cel puțin în momentul de față, cea mai mare parte a evaluării în România învățătorului care predă la clasă.

Învățătorul care predă într-o clasă de elevi îndeplinește automat și statutul de manager de curriculum, deoarece este pus în situația de a lua permanent decizii privind adecvarea

programului de învățământ la posibilitățile de receptare concrete ale elevului. Practic, învățătorul evaluează potențialul de receptare al elevilor, interesul acestora față de cunoștințele predate, deosebirea dintre elevi în ceea ce privește capacitatea de asimilare și, în funcție de informațiile culese, selectează din manuale cunoștințele pe care le crede cele mai potrivite, străduindu-se în același timp să le adapteze situațiilor de învățare din clasă și chiar potențialului de înțelegere al unor elevi. Proiectarea curriculară este deci realizată „atât la nivelul individului (motivare, implicare, participare, formare, dezvoltare), cât și la nivelul grupurilor/clasei (dinamica de grup, negocierea și rezolvarea conflictelor, dezvoltarea echipelor) Se are deci în vedere întreaga activitate de proiectare, aplicare și evaluare a influențelor educaționale care concură la realizarea finalităților propuse prin curriculum” (M. Dragomir, op.cit.pag.62).

Managementul curricular, realizat de învățător în calitatea lui de coordonator de program educativ poate fi prezentat într-o manieră descriptiv-analitică, prin două serii de informații care stau la baza unor decizii operaționale. Pe de o parte învățătorul culege informații despre modul în care elevii înțeleg, rețin și procesează cunoștințele primite, obținând astfel un top al cunoștințelor în funcție de accesibilitatea lor, pe de altă parte învățătorul culege și ierarhizează informațiile în funcție de valoarea lor științifică sau de noutate. Permanent, în fața învățătorului există o mulțime infinită de combinații posibile, iar el este pus în situația stresantă de a alege combinația pe care o consideră cea mai eficientă și utilă.

Elementele de management al clasei se constituie cu suficientă claritate și din perspectiva strategiilor și metodelor didactice.

Prin strategii didactice se înțeleg de obicei ansambluri „de forme, metode, mijloace tehnice, și principii de utilizare a lor, cu ajutorul cărora se vehiculează conținuturi în vederea atingerii obiectivelor” (M.Ionescu, după M.Dragomir, op.cit., pag.73.) sau direcții principale de acțiune, presupunând structuri de metode, tehnici și procedee.

Mariana Dragomir distinge trei modele de predare și strategii didactice. Primul dintre acestea, modelul spontan, se referă la strategii tradiționale utilizate de profesori, care constau în selecția unor cunoștințe, transmiterea acestora într-o formă orală și solicitarea ca elevul să reproducă aceste cunoștințe. Se apreciază că această strategie, se bazează pe o pedagogie imanentă, care consideră că elevul își însușește conținutul prin simpla explicare a acestuia, iar dacă nu o face, el este singurul vinovat” (Mariana Dragomir, op.cit., pag.73).

Modelul de transmitere prin reproducere este axat nu atât pe transmiterea unor cunoștințe, cât pe îndrumarea elevului pentru a ajunge la cunoștințele respective.

Cel de al treilea model, al transformării, pornește de la principiul că elevul dorește să învețe și se află în căutarea cunoștințelor, iar învățătorul se limitează numai să-l ajute să ajungă la cunoștințele respective sau să-și formeze anumite deprinderi.

Deciziile pe care le ia învățătorul în ceea ce privește strategiile de învățare, au, desigur, o anumită constanță bine justificată și se încadrează în stilul de predare al învățătorului.

Cu toate acestea, elementele de strategie la care recurge învățătorul nu sunt imuabile, ci pot fi schimbate în funcție de situațiile concrete care apar. Mariana Dragomir, analizând managementul activităților didactice în plan curricular, deosebește cinci strategii bine delimitate. -Explicativ-reproductivă –care se realizează de obicei prin expunere, povestire și prelegere;- Explicativ – intuitivă - care necesită utilizarea unor mijloace de învățământ sau măcar demonstrarea prin exemple;-Algoritmico-uristică –în care se utilizează probleme propuse pentru a fi rezolvate de elevi;

-Euristic - algoritmică – în care metoda principală constă în căutarea modului de rezolvare prin aplicarea cunoștințelor și a metodelor cunoscute, participative, când învățătorul așteaptă ca elevul să inițieze demersuri de cunoaștere.

Pentru situațiile rare la noi, când învățătorul lucrează cu un grup restrâns de elevi(în cazul orelor de consultații, meditații sau de pregătire intensivă a unor elevi pentru concursurile școlare), se poate recurge și la decizii strategico-metodice mai sofisticate, în care, după ce se identifică tipul de inteligență preponderent al fiecărui elev, se caută metode și procedee potrivite. Alteori, deciziile rezultă din compararea obiectivelor din taxonomiile cognitive, afective și psihomotrice, cu tipurile de inteligență sau cu diverse metode și tehnici. În asemenea situații, măiestria învățătorului trebuie susținută de diagnoza psihologică, fiind necesară în același timp și o colaborare directă, permanentă între învățător-elev.

Chiar dacă în școala noastră deciziile care rezultă din combinarea unor informații din mai multe registre psihologice, metodologice, sunt rare, cunoașterea elementelor acestor registre și a modalităților de elaborare a deciziilor de acest fel pot servi ca repere în formarea și perfecționarea deprinderilor de predare. Practic, în condițiile în care numărul elevilor din clasă este relativ mare, 20-30, posibilitățile de decizie ale învățătorului-manager în ceea ce privește alegerea strategiei și a metodelor sunt destul de restrânse, deși informațiile de natură psihologică și didactică sunt indispensabile în acest caz. Specialiștii recomandă ca în astfel de situații învățătorii să-i stimuleze pe elevi să formuleze întrebări și să răspundă la toate întrebările puse de aceștia.

Activitatea didactică în clasele cu un număr mare de elevi poate fi organizată sub formă de concurs, învățătorul selectând în prealabil întrebări și probleme cu un grad mai ridicat de dificultate, pe care le aduce și le oferă spre rezolvare elevilor în timpul orei. Se pot folosi de asemenea și metoda muncii în echipă, brainstormingul sau alte metode și procedee didactice, derivate din tehnicile de stimulare a creativității.

Pentru o calitate în managementul educațional este nevoie de dascăli pregătiți care să răspundă solicitărilor de natură managerială iar această necesitate implică anumite reevaluări și considerente în planul formării inițiale a învățătorilor sau în procesul de perfecționare a acestora.

Mariana Dragomir concluzionează că „se resimte necesitatea creării unui sistem mai flexibil, care să permită în viitor conversia și reconversia profesională. Aceasta presupune restructurarea curriculumului pentru formarea personalului didactic pe cele două componente: de specialitate, psihopedagogică și metodică “. Tot ea susține că pregătirea de specialitate trebuie să ia în considerație curriculumul preuniversitar și problemele concrete ale activităților didactice de la acest nivel.

Se dovedesc de asemenea tot mai necesare cunoștințele psihopedagogice prezentate într-o manieră managerială, adică triate și ierarhizate în funcție de valoarea lor decizională. Din această perspectivă se modifică rolul învățătorului care se transformă din transmițător de cunoștințe în moderator și mentor. Rolul său nu mai este acela de a impune ci mai mult de a oferi diverse programe, diferența de status modificându-se în favoarea elevului, învățătorul având obligația de a ține seamă de dorințele și preferințele lui, devenindu-i prieten și confident. În acest context aptitudinile manageriale trec pe primul plan și întreg sistemul de științe ale educației capătă o valență managerială.

Succesul managementului educațional poate fi sporit de acțiunile inteligente ale managerilor și de realizarea a mai mult și mai performant cu mai puțin.

„Fiecare dintre noi gestionăm propria persoană și, totodată, și sarcinile de serviciu; unii gestionăm timpul și activitatea altor persoane și am putea să ne mărim eficiența acționând inteligent. Imperativul zilei este să realizăm mai mult cu mai puțin.”

BIBLIOGRAFIE:

- Bontaș, Ioan, 2001, Pedagogie-tratat, Ed All, București;
- Bucurean, Mirela, 2006, Management, Universitatea din Oradea;
- Orșan, Florica, 2003, Managementul educațional, Ed Universității din Oradea, Oradea;